

Fra ugrunden: mod en fraktal ontologi

skrevet af Asger August Olsson, DPU · udgivet februar 2021

Abstract

In this paper I explore the emergence of oil as a fractal object as described in Reza Negarestani's *Cyclonopedia* (2008). It will be examined through the figure of the cyclone as a narrative illustration of the complexity in the complicity with anonymous materials, as Negarestani put it. I will compliment this *archeological* reading with perspectives from Gilles Deleuze's and Félix Guattari's plane of immanence and earthbound thinking of becoming in an ontological and a political manner. The archeological reading is not to be understood as a method, but as a thematizing picture. Furthermore, it will be examined how Martin Heidegger's understanding of Being as an unground can be understood as a substantiation for Negarestani's black, oily light on Being. *Cyclonopedia* is, in its literary style, complex and inaccessible. That stylistic choice is, as I state, compatible with the geophilosophical argument. It will, through the concepts *blobjectivity* and *dustism*, be examined how the oil is a narrator of the becoming-world. The paper finds that it is in the plane of immanence, the materiality of everything, in the folding and unfolding, that natural emergence finds its fractal-ontological foundation.

Nedgravning: Indledning

I en tid, hvor jorden som helhed er truet af økologisk sammenbrud, mener jeg, at en genindførsel af geofilosofien er relevant. Jeg ser det som en kerneopgave for tænkningen at undersøge jorden som en dynamisk motor, der invaderer og forstyrrer det menneskelige blik på jorden. For hvordan

skal vi forstå det, at jorden begynder at svare igen? Undergrunden spiller en fundamental rolle i den iranske filosof Reza Negarestanis undersøgelse af verdens tilstand som en petropolitisk konsekvens. Petropolitikken er måden, hvorpå olien distribueres, indvirker på markedet og kan kontrollere den internationale politik. En konsekvens, der er styret af olien¹ selv, som han påstår, der gør, at vi alle tilhører samme olie-kult. En kult vi ikke bare kan melde os ud af, særligt ikke den politiske og økonomiske elite. Olien som kultleder er grådig og sindssyg, den er motoren bag kapitalismen². I kulten er den menneskelige tørst vigtig, idet den driver mennesket ind i et orgie af konsum og terrorisering.

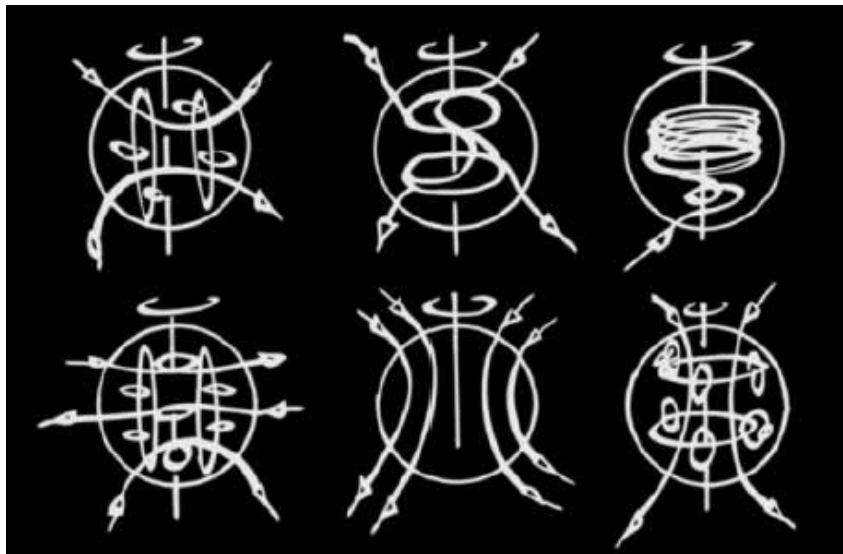
Med Gilles Deleuze og Félix Guattari (D&G) samt Martin Heidegger som substratum vil jeg gennem en krydslæsning af Negarestani undersøge, hvordan olien som *afgrundsdyb* aktør spiller en afgørende ontologisk rolle for politik, krig og verdensblivelsen. Jeg ønsker ydmygt at træde i fodsporene på førnævnte for, som en anden arkæolog, at puste og pensle det værste jordlag af Negarestanis sværttilgængelige og indsigtfulde tænkning. Jeg argumenterer, at geofilosofien og cyklonen som figur fordrer relevante perspektiver mod en fraktalontologi³.

---

¹ Negarestani anvender en del mere eller mindre humoristiske synonymmer for olie værket igennem, blandt andet 'Gaias aromatiske juice' og 'djævelens ekskrement'. I den mere ædruelige ende bruger han fx petroleum. Alle henvender sig til vigtige standpunkter som jeg ikke har plads til at udfolde her.

² Negarestani skriver fx: "In the wake of oil as an autonomous terrestrial conspirator, capitalism is not a human symptom but rather a planetary inevitability. In other words, Capitalism was here even before human existence, waiting for a host" (Negarestani 2008:27).

³ Fraktalontologien forstår jeg kartografisk: Når man zoomer ind på et kort, bliver kanterne mere og mere udvidede og tvetydige. Samtidig bliver man opmærksom på jordlagenes erodering, ilanddrevne plastikøer, olieudslip etc. Med andre ord: En hyperkompleks ontologi karakteriseret ved tilblivelse, pluralitet, mangfoldighed og differens.

Figuren fra *Cyclonopedia* illustrerer cyklonens fraktale kompleksitet (Negarestani 2008:163). Den kan både bruges som 'konkret' læsevejledning, mens figuren også tjener som visualisering af oliens måde at forbinde og forme narrativer. Alt dette skal jeg følgende forsøge at udrede gennem min læsning af dele af værket.

Artiklen er derfor fra min side, mere end et klart argument, tænkt som en åbning mod en tænkning, der forekommer sværmerisk og skjult. Negarestanis begrebsdannelse er billedlig, og skal forstås som sådant. Dog skal det imidlertid også forstås som regulære filosofiske begreber, til trods for at de ikke forekommer klare. Den uklarhed, mener jeg, er en del af Negarestanis pointe. En selvrefleksiv pointe idet de sproglige billeddannelser og hans tænkning er interagerende og vekselvirkende med sig selv. Jeg er selv blevet draget af den mystik og okkulte tænkning, for så vidt at den underbygger et stort system af kompleksitet i den fraktale ontologi, og jeg håber, at læseren vil søge ind i samme åbning. Jeg har bestræbet mig på at fremlægge visse af Negarestanis begreber med en vis grad af ædruelighed.

Olie som narrativt smørremiddel

Negarestani placerer sig ganske eksplicit i en forlængelse af Deleuze' og Guattaris tradition, og arver tilmed deres excentriske sprogbrug. Selv hans egen person er næsten lige så enigmatisk som hans skrifter. Han er løst tilknyttet den nyere filosofiske bevægelse spekulativ realisme, men er ellers ikke let at finde informationer om: En art performativt element i henhold til hans udgivelsers kryptiske, for ikke at sige ufattelige, og obskure stil. Værket *Cyclonopedia: Complicity with Anonymous Materials* (2008) placerer sig i et spændingsfelt kaldet *theory-fiction*. En ejendommelig mikstur af blandt andet sci-fi, horror, løgn, spekulativ teologi og filosofi. Både D&Gs og Negarestanis begrebsapparater er cirkulære i den forstand, at de ofte står i en vekselvirkende relation til hinanden. Det betyder, at de er svære at destillere og betragte isoleret. En pointe der også gælder for *Cyclonopedia*. Jeg har forsøgt med en forenkling, selvom det går ud over begrebernes kompleksitet.

Negarestani behandler Mellemøsten som levende via begrebet blobjektivitet, som betegner et *udenfor*, der absorberer alt det kommer i kontakt med: "According to a blobjective point of view, petropolitical undercurrents function as narrative lubes: they interconnect inconsistencies, anomalies or what we might simply call the 'plot holes' in narratives of planetary formations and activities" (Negarestani 2008:16). Dette blobjektive *udenfor*, som kommer til udtryk i plothullerne, viser et anderledes perspektiv. Plothullerne kommer vi tilbage til. Mellemøstens blobjektive undergrund divergerer fra jorden som et hele til "an entirely different entity, an earth under the process of 'Erathication'" (ibid.). Negarestani benytter det blobjektive til at beskrive måden, hvorpå petropolitikken konstant bobler mod overfladen i både billedlig og konkret forstand. Jeg mener, det er vigtigt i forståelsen af Negarestani, at blobjektiviteten forstås som noget, som ikke er bundet af én lokalitet. Det blobjektive manifesterer sig *som* olie, men antager også andre former og

lokaliteter. Fx. er den på sin vis *i*, og skaber *af*, krigstilstandene i Mellemøsten (ibid.:42).

Et rædselselement i *Cyclonopedia* er altså det faktum, at "full-fledged sogginess" er en fedtet, mørk, stinkende, våd ting, der rejser sig op fra jorden (ibid.:16). Olien omslutter tørt støvet på jordens overflade, og pumpes ud af rørledningerne som noget fremmed, der forbinder verden tentakulært (ibid.:49). Det er olien, der danner ramme for de menneskelige bo- og samfundstilstande på jorden. Den gør det uafhængigt af menneskets erkendelse af det, og uanset hvad mennesket mener om det. Olien er således en aktør i en verden, hvori mennesket ikke er adskilt eller privilegeret i ontologisk forstand. En såkaldt flad ontologi.

Både form-, genre- og begrebsmæssigt søger Negarestani at læse gennem plothullerne og ikke i lyset af dem: "Reading through the plot holes of a story is possible only by devising a line capable of twisting in and out of them" (ibid.:60). Der sker mere *indeni* narrativerne, end de kan udtrykke på overfladen. Det er fossile brændstoffer, der former det menneskelige narrativ om udvikling. Det starter og slutter altså med olien. Den organiserer historiens narrativ og strukturerer alt inden for moderne politik og økonomi: "The blobjective earth is nurtured by petropolitics" (ibid.:18). Forbindelserne foregår altså *under* jorden, og bliver iværksat vekselvirkende mellem olien som entitet, og politikken.

Når Negarestani skriver: "Oil is the undercurrent of all narrations, not only the political but also that of the ethics of life on earth" (Ibid.:19) bliver D&Gs plateau⁴ 'Moralens geologi' i *Tusind plateauer* (2005) relevant. I *Tusind plateauer* anvender D&G en rhizomatisk tankegang til blandt andet

---

⁴ Kapitel. Der er tale om en afkronologiseret bog, hvor det bliver muligt at indpasse læsningen af-i-på hvilket som helst plateau (kapitel) på stort set ethvert tidspunkt: De skriver "Verden er blevet kaos, men bogen [som generelt fænomen] forbliver et billede af verden, dog som rodtrævl-kaosmos i stedet for rodkosmos. En mærkelig mystificering: En bog der er mere hel, jo mere fragmenteret den er" (Deleuze og Guattari 2005:9). Kaosmos forstår jeg som indførelsen af en vis voldsomhed, der kendetegner tænkningen, og som derfor forener det kaotiske med det stabile.

at skabe en anti-lineær tilgang til verden, men også til værket selv. Rhizom er et begreb D&G låner fra botanikkens terminologi om rodvækster. Rhizomet er kort fortalt som miljø et netværk af rødder uden en egentlig begyndelse eller slutning, og er således kendetegnet ved ikke at være centreret eller have et udgangspunkt. Det er i en konstant proces, hvor nye mønstre og forbindelser opstår, inden de desintegreres og transformeres til noget andet. Jeg mener, det er vigtigt at forstå parallellen mellem olien hos Negarestani og rhizomet, da de på samme måde er centrumløse og konstant dynamiske.

I plateauet undersøger D&G, hvordan verden og dens tilblivelsesproces komponeres af stratifikationsflader, der ikke tilbyder nogen stabilitet i forståelsen af selve indholdets konstruktion. Strata betegner etablerede strukturer, mens stratifikation betegner selve dannelsen af dem. Derimod betegner stratificeringen bevægelsen ud af strataene. Begreberne strata, stratifikation og stratificering er med andre ord strukturers og systemers fastholdelse og nedbrydning (Deleuze og Guattari 2005:51). D&G anvender dem til at tænke i baner, hvor materielle systemer kan selvorganiseres gennem stratifikation og stratificering.

Strataene er de rigide mønstre, der opstår i de geologiske lag, såvel som i fx traditions- og vanetænkning i moralsk, social og handlingsdefineret tilblivelse. De fungerer som laginddelinger, der er til for at formgive materie i fastholdende strukturer. De bindinger kan overføres til forståelsen af fx. sociale eller moralske strukturer om en påtvunget handlemåde eller tænkning. Hvor jeg hos D&G forstår, at der er tale om fx. en undertrykkende, menneskelig magtinstans, er der derimod hos Negarestani tale om olien *som* den petropolitisk aktør - altså *som* magtinstansen. Det betyder, at Negarestani tænker i en nonhuman agens, som findes udover den menneskelige erkendelse af objektet. Et objekt, der – på samme måde som rhizomet – er så foranderligt og komplekst sin fraktale form, at det ikke lader sig observere eller bestemme. Det er på én gang skjult i undergrunden

samtidig med, at den manifesterer sig på overfladen i dets formning af blandt andet den menneskelige verden.

Derfor kan vi nu se D&Gs geologiske begreber som et billede på petropolitikken, hvor strataene er de fastholdende og -låsene strukturer, der potentielt begrænser og undertrykker individet i rigide systemer. Stratifikationen synliggør, på en lignende måde som Negarestani udfolder oliens betydning, at den menneskelige agens og tænkning er fastholdt i disse dominerende systemer af tradition, vane, magttænkning. Geologiske lag omkranser hos D&G differensens intensiteter. Intensiteterne er vigtige for D&G, idet de betegner det dynamiske og differenspotentielle ved tilblivelse, som jeg skal vende tilbage til. De peger altså på et mulighedsrum for at nedbryde undertrykkende strukturer. Jeg mener, at oliecycleklonen i *Cyclonopedia* er den instans, der skaber strataene, og dermed også opbygningen og nedbrydelsen af dem. I modsætning til D&Gs tænkning mener jeg ikke, at Negarestani isolerer strukturerne til fx. sociale magtforhold, men retter derimod fokus på det jordbundne, som det, der former og strukturerer de sociale magtforhold.

Det er vigtigt at påpege, at Negarestani ikke på samme måde som D&G tænker positivt eller affirmerende om tilblivelsen. Derimod er det en bevægelse mod døden, og her ser vi et eksempel på en slags satanisk, spekulativ teologi. Han beskriver, hvordan bl.a. kapitalisme betyder ødelæggelse af menneskeheden. Det medfører en nedstigning til en verden af dæmoniske, infernalske kræfter, der lever af olieudvindingen. Det underjordiske er dæmonisk, og olieudvindingen og boringen i jorden er en udgang til dæmonen, som skal destruere solen. Olien, som Negarestani også kalder en død Guds kød, bringes op til overfladen (Negarestani 2008:107).

I 'Moralens geologi' er der givet en turbulens, som ikke fastsætter en menneskelig essens eller som holder subjektiviteten passiv, men derimod en tilstand, der gør det muligt for subjektet at tænke med en kompleks

ontologi, for på den måde at åbne døren for at tænke i potentialiteter eller i kan'er. Hos Negarestani manifesterer og selvorganiserer det materielle sig.

I den danske oversættelse er plateauets undertitel, 'Who does the earth think it is', udeladt. Et ellers relevant spørgsmål, der kunne motivere en spekulation over, hvorledes selve jordens agens bliver tænkt som en aktiv aktør. Her kunne menneskets sociale dannelser og individueringer tænkes som forskellige dynamiske udtryk for verdens materialitet eller konsistens, mens selve jorden imidlertid også får en agerende funktion - delvist svarende til den aktive funktion olien har i *Cyclonopedia*.

Alligevel tænker D&G hovedsageligt i sociale eller psykologiske strukturer, hvor disciplinære strata fastholder en given tænkning, social praksis eller et moralsk kodeks. Reduceringen af det geologiske til den menneskelige overflade ser jeg som en problematisk del af D&Gs tænkning. Imidlertid forstår jeg Negarestanis videreførsel af D&Gs tænkning som en yderligere konkretisering og radikaliserings af det geologiske. Jeg mener, det er essentielt i forståelsen af Negarestanis begrebslige videreudvikling af D&Gs, at han i radikal forstand tænker jordbundet via *Cyclonopedias* fokus på det jordlige som primæraktør. Olien er på én gang narrativets fortæller og hovedaktør.

Olie i maskineriet, maskinen som olie

Olien er nu blevet etableret som den centrale aktør i Negarestanis tænkning. Det fraktalformede objekt rejser for mig spørgsmålet om, hvorvidt olien *selv* er tænkningen eller ikke desto mindre, om det er olien, der styrer tænkningen. Det vil jeg nu belyse ved at fokusere på selve narrativets funktion, samt at søge en kobling mellem D&Gs begreb *krigsmaskinen*, og det jeg vil kalde krig-som-en-maskine hos Negarestani.

De narrative plothuller opstår i *Cyclonopedia*, fx. da karakteren Dr. Hasid Parsani pludselig forsvinder, og giver hans internetkorrespondancepartner (en amerikansk kvinde) en anelse om, at

Parsani aldrig har eksisteret. Delvist er hans notater forsvundet, delvist er han slettet som registreret individ. Plothullerne som Negarestani kalder '(O)hole complex' (det fraværende *W* er den zone, hvor det udefrakommende frem- ind- eller udtræder) er det, som viser sig tentakulært og med autonom mobilitet. Det vil sige, det, der tvinger sig ukontrollabelt ud og ind af narrativet. At værket litterært er fremstillet gennem disse fremkomstszoner (Negarestani 2008:45), er i sig selv en del af de filosofiske iagttagelser. Stilen underbygger argumentet og vice versa. Negarestani skriver:

"In terms of Earth, the Holocaust of Freedom can be attained by engineering the corpse of solidus through installing ungrounding machines at molecular levels that exhume (*ex + humus*: un-ground) the earth from within and without, turning it into a vermicular and holey composition whose strata [...] is not dismantled but convoluted at each level of its own formation and composition." (ibid.:44).

Der er tale om historier, der skriver andre historier; maskiner, der producerer andre maskiner. Derfor må vi endnu engang kaste blikket på *Tusind plateauer*. For D&G er *maskinen* et mobilt begreb, der kan indsættes på forskellige punkter mellem enhederne. Den er adræt, tilpasselig og er, modsat organismen eller mekanismen, der er lukkede systemer, ikke andet end produktive forbindelser. Derfor er der ikke en privilegeret enhed for analysen. Negarestanis anonyme materialer rummer på samme måde trans- og deformativ processer. Olien lever som entitet både i det skjulte, og i de måder den kommer til udtryk på, hvor den deregulerer verden som system og i geologisk forstand, når den borer sig frem gennem *W*'et i (O)hole complex-systemet. Dvs. op til fx. olieplatformene eller ind i fortællingen i værket.

Forbindelsen mellem *Cyclonopedia* og *Tusind plateauer* viser sig måske tydeligst ved brugen af D&Gs begreb krigsmaskinen. Begrebet betegner en speciel type af bevægelse, organisering og aktivitet, der findes i mange forskellige praksisser og tilgange, i forskellige stratificeringer. Den er hverken modsat eller ens, men en helt anden art, beskaffenhed og oprindelse (Deleuze & Guattari 2005:453). Den fungerer i mange former og

i mange forskellige tider; militære, intellektuelle og kunstneriske, hvis eneste fællesnævner er evnen til at etablere holdninger, der gør op med forsøgene på hegemoni og ønsket om dominans og orden.

Krigsmaskinen er kendetegnet ved en yderlighed, der kan visualiseres på forskellige måder, gennem formuleringer af statsdannelse, etymologi, tænkning. Altså en afstand fra det konforme. Først og fremmest karakteriserer D&G krigsmaskinen ved at modsætte den Staten, de opdeler den også som fx. imperiet-republikken, despoten-lovgiveren. Det skal dog ikke forstås i den forstand, at det, begreberne dækker, er modsætninger, men nærmere at D&G arbejder med dem som modsatrettede. For krigsmaskinen gælder det, at den er yderlig: “[Krigsmaskinen] kan ikke reduceres til nogle af dem ligesom [den] heller ikke udgør et tredje” (ibid.:452). Den yderlighed er ikke helt repræsentativ for krig-som-en-maskine, mener jeg. Den befinder sig både i det yderlige *og* i det inderlige. Med andre ord betegner Negarestanis petropolitisk tænkning en allestedsnærværende enhed, der fortæller Jordens dynamik (Negarestani 2008:242). Petropolitikken er således fortalt hovedsageligt gennem og af olien. På den måde er den på sin vis både i Staten og i Statens modsætning.

For at forstå krig-som-en-maskine (fx forholdet mellem Staten (Mellemøsten) som krigsmaskine og den teknokapitalistiske krigsmaskine) skal vi først indse, hvilke gensidige komponenter, der tillader dem at føre krig. Negarestani svarer: ”The answer is oil: War on Terror cannot be radically and technically grasped as a machine without consideration of the oil that greases its parts and recomposes its flows [...]” (Ibid.:17) og videre, senere i bogen: “()hole complex reinvents the Earth as a machine to speed the return of the Old Ones ⁵; Its convolution irrevocably impairs the repressive Wholeness of the Earth” (Ibid.:237). Olien er, mener Negarestani, som maskine i det skjulte en fundamental del af krigsførelsen

---

⁵ Begreb fra H.P. Lovecraft, som betegner en gruppe ondartede væsener med stor magt.

mod terror i kraft af dens evne til at vedligeholde og fodre konflikten. Modellen med krig-som-en-maskine fungerer i overensstemmelse med oliens autonomi. Af denne grund undgår modellen med krig-som-en-maskine diskurser, der institutionaliserer krig som et socialt, økonomisk og politisk objekt. Negarestani eksemplificerer:

”Of all nomads traversing the Earth, those most radical in their forging of warmachines under the minimum influence of climatologic factors are the desert-nomads. This is why both the renomadization of the Wahhabistic state of Saudi Arabia through desert-militarism (belonging to desert-nomads) and the semi-sedentarization of nomads (by the State) and their metamorphosis into *naphtanese* (clandestine petro-nomads who roam between oil fields instead of oases) were inevitable” (Ibid.:57).

Her forbindes petropolitikken og olien som den narrative drivkraft med krig, udvindingen af materialerne, Staten og ørkennomaderne. Krig har en økonomi, en politik, en interagerende, egen befolkning. Verdensnarrativet smørres og formes, for Negarestani, gennem olien.

For at nå en foreløbig sammenfatning

På baggrund af det, jeg har fremlagt her, kan vi genkalde, at den cyklonformede olies blobjektivitet tvinger sig op af undergrunden og former verdensnarrativet. Med særligt fokus på petropolitikken har jeg fremlagt, at D&Gs begreb *strata* dynamisk organiserer særligt sociale og psykiske strukturer, mens Negarestani fokuserer på olien som den hovedaktør, der bestemmer de menneskelige aktiviteter. Det sker gennem de narrative plothuller, der, som det er påpeget, fx giver adgang for krig-som-en-maskine til at producere flere krige eller til de narrativer, der fortælles. Det gør den ude- og indefra, idet dens olierede, fraktale form både er i det ydre og det indre af systemerne af Staten, kapitalismen, befolkningen, jorden etc.

Støvet

I det følgende vil jeg forsøge at trække olien op af undergrunden i forsøget på at anlægge en forståelse af de petropolitiske virkninger gennem udvalgte

begreber fra D&G. Derudover vil jeg se på Heideggers forståelse af *ting* i min belysning af, hvordan olien hos Negarestani *be-tinger* verden.

Det er svært ikke at læse en miljøaktivistisk agenda ind i *Cyclonopedia*, og i det følgende citat formulerer Negarestani, hvordan olien (som undertrykt aktør fra dybet) skærer vertikale linjer gennem stratifikationslagene:

“According to the classic theory of fossil fuels [...] petroleum was formed as a Tellurian [jordlig] entity under unimaginable pressure and heat in the absence of oxygen and between the strata, in absolute isolation - a typical Freudian Oedipal case, then ... Petroleum’s hadean formation developed a satanic sentience through the politics of in-between which inevitably ‘wells up’ through the God-complex deposited in the strata [...]” (Negarestani 2008:17).

Måske skal citatet forstås som genkomsten af det undertrykte: at olien bruger menneskeden og den kapitaliske økonomi, ligesom en parasit bruger sin vært. Mennesket er aktør for udvindingen, og er alligevel ikke i stand til at kontrollere konsekvenserne heraf. Derimod lever mennesket på oliens nåde, når klimaet ændrer sig, eller når den bryder ukontrollabelt ud på havets bund - også økonomisk da ingen kan forudsige, om oliemængden vil repræsentere et menneskeligt overskud eller mangel. For at forstå, hvordan olien agerer, kan vi se på, hvad Heidegger skriver i *What is a thing* (1962):

“It now becomes clear that we understand the term "thing" in both a narrower and a broader sense. The narrower or limited meaning of "thing" is that which can be touched, reached, or seen, i.e., what is present-at-hand (das Vorhandene). In the wider meaning of the term, the "thing" is every affair or transaction, something that is in this or that condition, the things that happen in the world-occurrences, events” (Heidegger 1962:5).

Det giver her mening at forstå Negarestanis forståelse af olien i spændet mellem den forhåndenværende ting (den snævre ting) og den bredere ting, der *gør* noget. Ikke kun som at en vind som ting kan få en dør til at smække, men at en ting opretholder verden for mennesket, fx. ved at en ting (kop) kan indeholde noget (vand). Det skaber en situerethed for mennesket (som Heidegger kalder tilstedeværen), der er *be-tinget* af tingenes måde at være på og måde at samle verden omkring sig på.

Heidegger betoner det verbale ved brugen af substantiver i verbaliserede former (fx. das Ding dingt). Pointen er, at fænomenets virke er stærkere end sprogbrugens dom. Sådan kan Heidegger følge fænomenets 'hvordan' frem for bestemmelsen af dets 'hvad'. Det skaber en flydende og dynamisk ontologi af forskellige værensmodi. En ting kan altså tinge. Når en ting tinger formes begivenheder og aktivitet. I forståelsen af Negarestani ser jeg en særlig relevans i betoningen af den bredere forståelse. Jeg vil pege på, at Negarestani overtager Heideggers forsøg på at gentænke selve tingsheden ved tingene.

Med den forståelse tolker jeg, at olien, for Negarestani, kan *brønde*. Tingsheden ved olien er at den blobber (ibid.:19). Den tinger/blobber udledning og benyttelse, til rigdom og i sidste ende udbrænding. Jeg forstår olien som en ting, der optræder autonomt, men samlende i det, at den virker på fx. petropolitikken, og former menneskets tilværelse *om* den, fx. i udvindingen eller krigsførelsen. Olien *brønder* gennem komplekse hulsystemer og rum i jorden. Jorden er et gennemhullet, ustabil objekt, der i højere grad består af dynamiske forbindelser end stilstand, som mennesket betragter som et ressourcelager til udvinding af olie. Vi må forstå olien som et aktivt objekt, som fungerer autonomt og *udenfor* den menneskelige perception og erkendelse af det. Negarestani plæderer her for en flad ontologi, der bliver affødt af menneskelige såvel som ikke-menneskelige forstyrrelser af hinanden på et lige ontologisk niveau.

I Negarestanis analyse af olien bliver det cartesianske subjekt-objektforhold vendt på hovedet i mere end den heideggersk-fænomenologiske forstand. Objekterne bliver i radikal grad overordnet den menneskelige omgang med dem. Der er ikke bare tale om en detronisering af det menneskelige subjekt, men en skelsættende bortvending fra det menneskelige, der bliver afautonomiseret *af* olien. I *Cyclonopedia* er olien hovedrollen.

Negarestanis forståelse af olie giver lignelser til D&Gs begreb Legemet uden Organer (LuO): Gennem det organløse legeme kan ustabile og uformede stoffer bevæge sig i alle retninger som “frie intensiteter og nomadiske singulariteter”; med andre ord er der tale om “det ikke-formede, ikke-organiserede og ikke-stratificerede” (Deleuze & Guattari 2005:56). Jeg ser en parallel mellem LuO og olien, som i lyset af den dynamiske tilblivelsesfilosofi, råder i mangfoldige netværk og konstant skaber nye forbindelser. Det åbner for D&Gs begreb om *foldning*. Folden er vigtig for D&Gs differensontologi, da det betegner, hvordan begreber skaber og forstyrrer verden (May 2005:24). Differensen er det ontologisk primære, og ikke blot en faktor, der forbinder identiteter. Differensen folder og foldes igen i en rhizomatisk struktur, hvilket betyder, at differensontologien ikke søger at artikulere en sandhed, men derimod et mangfoldigt perspektiv. Et perspektiv på, hvad det *er*, og hvad der *skabes* for at livliggøre verden (ibid.). Foldningen og mangfoldigheden ser jeg derfor som afgørende begreber for D&Gs fokus på tilblivelse. D&G skriver: “En mangfoldighed har hverken subjekt eller objekt, men kun bestemmelser, størrelser og dimensioner, hvis antal ikke kan øges uden at mangfoldighedens beskaffenhed ændres” (ibid.:11). For D&G handler det om at finde en mangfoldighed, der ikke opstår i dikotomiske skel af operativer om subjektet eller objektet. Deleuze tømmer begreberne for identitet for at fylde dem med differens, og vender sig mod processen eller foldningen for at skabe et mangfoldigt perspektiv (Hardt 1993: 2).

Ben Woodard ⁶ argumenterer i sin undersøgelse af Negarestanis metafysiske *grundlag* at tilblivelse fremkommer som forskellige mutationer. Negarestanis arbejde placerer sig i et evigt absolut, i materialitetens tråde som ens proces, mener han. Woodard skriver om den flydende materialitet (olien):

---

⁶ Se kapitlet ‘The Untimely (and Unshapely) Decomposition of Onto-Epistemological Solidity: Negarestani’s Cyclonopedia as Metaphysics’ fra *Leper Creativity* (2012).

“Instead of being a privileged metaphysical function, it becomes the result of a ‘directional shear’ in the shift from nothing to something in which the halo of individuation becomes irreparably poxed. Since wholeness itself is degenerate, since anything as a thing is merely a hole complex, pre-perforated, becoming itself becomes exhausted yet is unwilling to wither away completely, it is an ungrounding that is irreducible to nothing. Furthermore, this blackening of the givenness of becoming is complicated through the formation of gradients as there are a divergent series of becomings for each level of composition distributed horizontally and vertically in and of a dust-covered world of rupturing” (Woodard 2012:214).

Her vender Woodard sig mod Negarestanis begreb *dustisme*, som betegner det støvlag, der dækker Mellemøstens landskab som et radikalt autonomt objekt. Det bærer fremmede organismer som bakterier og forurening rundt, men også minder og spor fra tidligere tider, som nu har samlet sig i olien. Støvet former altså tilblivelsen, og tilblivelse tilbliver mod et 0, et intet, uden nogensinde at nå det (Negarestani 2008: 35). Støvdannelse består af ugrundede partikler af materialitet modsat kosmisk fugtighed (Woodard 2012:214). Hver støvpartikel (eller xero-data) bærer stof, bevægelse, kollektivitet, interaktion, påvirkning, differentiering, sammensætning og uendeligt mørke. Det er en krystalliseret database eller et handlingsforløb, der er klar til at kombinere og reagere, fortælles om og gennem noget (Negarestani 2008:88). Der er ingen fortællingslinje mere konkret end en strøm af støvpartikler. Hver støvpartikel omslutter og bærer forskellige materialer og enheder fra forskellige territorier (Woodard 2012:215). Tilblivelse, og dermed metafysikken, er altså for Negarestani en konstant proces af omarrangering af stof, støv. Olien er en xenodrom (fremmedgørende) aktør.

Den er på én gang *Cyclonopedias* overordnede fortæller og samtidig den overordnede tematik, som fører både læseren og handlingen ned i dybet af medvirken med de anonyme materialer, og, som horrorelement, også i destruktionen: “Xenodrome is the Earth of becoming-Gas or cremation-to-dust” (ibid.:17). Der er tale om en eller anden eksteriør aktør, der infiltrerer og bestøver verden for os. Jo mere jorden åbner sig for os, jo mere skræmmende og underligt bliver det.

Afgrundens folder

For at undersøge Negarestanis ontologi vil jeg, med D&Gs immanensplan og Heideggers væren som afgrund som prisme, belyse, hvordan de anonyme materialer manifesterer sig og opererer i det skjulte. Med D&Gs differensontologi i immanensplanet samt den skjulte væren hos Heidegger undersøger jeg, hvordan Negarestanis fraktale objekt kommer til udtryk.

Det absolutte eller det store udenfor som Negarestani kredser om i *Cyclonopedia* forbliver – som meget andet i værket – uklart og henstår i det dunkle. Det er ikke til at sige om tilblivelse er indeholdt i det absolutte eller om det absolutte *er* tilblivelse. Derfor vil jeg lade den undren være, for i stedet at betragte det metafysiske perspektiv Negarestani formulerer om enhed eller en mangel på ontologisk forskel på "thought and slime, or voids and dust" (Woodard 2012:221), som vi kender det fra D&Gs stratificerede aktualiseringer: At alt er indeholdt i den samme beholder, og ind- og udgår af samme enhed, hvor differensen *er* væren.

Med funderingen af Negarestanis ontologi kan vi drage endnu en parallel til Deleuze. I *Différence et Répétition* (1968) formulerer Deleuze en Spinozainspireret immanensontologi, en entydig substanstænkning. Deleuze låner Spinozas idé om en immanent ontologi, hvor der ikke findes hierarkiserede tilstande af væren, og derfor ingen grund til at differentiere mellem dem: "*Equal being* is immediately present in everything, without the mediation or intermediary, even though things reside unequally in the equal being." (Deleuze 2014:37). I stedet er der tale om et fokus på den immanente ontologis differensprincipper, eller verden som sin egen selvskabende instans (ibid.:49). I stedet for hverken at lade tingene udvikle sig fra særlige, arborære principper, der vokser fra roden etc., og heller ikke forholde sig til rhizomet som en afgrund, forstår jeg rhizomet, og derfor også

immanensplanet, som et blødt miljø man kan modellere rundt i, men aldrig kan stå fast eller synke helt ned i.

Hos Heidegger er der også tale om et dunkelt (af)grundsbegreb, hvor væren må forstås som afgrund ved netop ikke at være grundlag, men derimod dynamiske bevægelser. Derfor kan grunden for Heidegger kun anes i det afgrundsdybe. Jeg sporer derfor et tilhørsforhold mellem D&Gs differensontologi og Heideggers ontologiske differens. Heidegger peger på en differens mellem væren og det værende: "Væren er til enhver tid et værendes væren" (Heidegger 2007:28). Væren er det, som det værende udgår fra. Der er for D&G tale om en konstant differens og hos Heidegger tale om en konstant afgrund. Den praktiske dimension af hans tænkning jf. genstandslæren⁷ ser jeg som en parallel til D&Gs, hvor det konkrete møde med omverdenen er definerende for forståelsen og nyskabelsen af den. Hos Heidegger finder vi et *intet*, der intet'er⁸ (Heidegger 2018:740). Det vil sige, at intetheden er afgørende for, at det værende kan frembringes. Altså et dynamisk tomrum, hvorfra *noget* kan udvikles.

D&Gs differensbegreb og foldningen er her relevant, idet differensen er en proces, der folder sig over sig selv. Det betyder, at vi hos D&G kan forstå Heideggers forhold mellem væren og det værende som ikke-separerede. Altså som udtryk, der folder sig over hinanden i en art enhedsdualisme. Som Andrea Sholtz skriver: "This image [foldningen] suggests no separation, since folding one sheet of paper over itself does not tear the sheet into two separate pieces. Yet, what Deleuze sees in the Heideggerian fold is a sameness between being and the beings, between all the doubles" (Sholtz 2013:409). Hun øjner her en deleuziansk, mangfoldig entydighed i den heideggerske ontologiske differens. Ikke at forveksle med Deleuze' begreb om differensontologi, der knytter sig til differens *som* væren, mens det for Heidegger peger på en differens *mellem* væren og det

---

⁷ Se fx *Væren og tid* §15.

⁸ Min oversættelse af "Das Nicht nichts" fra forelæsningen *Was ist Metaphysik* (1929).

værende. Sholtz' pointe er, at væren og det værende hos Heidegger er en del af det samme system af foldede lag som i D&Gs terminologi. Jeg mener ikke, at Heideggers afgrundsbegreb kan forstås i disse termer. At tænke væren som en enhed i immanensplanet anser jeg som en undervurdering af Heideggers afgrundsdybe væren, som enhver differens og tilblivelse er afhængig af.

Verden viser sig i *Cyclonopedia* gennem støvskyer af anonyme materialer, der transformerer og forstyrrer det vi ser: "The Black Corpse of the Sun" (Negarestani 2008: 26). Olien er både sort i farve og i symbolikken som moralsk forfald, men Negarestani viser, at olien også er lys, da det er en transmutation og et geologisk produkt af sollys. Det er overgået via fotosyntese ind i vegetabilsk, dekomposteret stof. Oliens mørke lys tilintetgør samfundene ved at rive dem langsomt fra hinanden (ibid.:28). Det støvede lys repræsenterer, mener jeg, en ontologi, der kan minde om Heideggers⁹ tilbagetrukne væren, hvor tilstedeværens i-verden-væren aktiverer et lys i interaktionen med verden. Tilstedeværen bebor lysningen. Lysningen er et centralt eksistentiale for tilstedeværens eksistens, fordi modsætningen er intetheden: Værens afgrund fordrer et evigt fravær af muligheden for at udtømme et værendes væren (Heidegger 2007:31). Væren fungerer i det skjulte og vil altid være mere en det værendes totalitet. Negarestanis ontologi er på samme måde et afgrundsdyb, men en sort væren. En slags kosmisk pessimisme, som er skjult for mennesket, men som former vores narrativ med vores eget blod som et sort blob fra solen.

---

⁹ I et andet *Leper Creativity*-kapitel søger Alexander Galloway, at samstille Negarestani og Heidegger ud fra en immanent ontologi netop ved at forfølge lyssporet. Når Heidegger taler om menneskets naturlige lys, refererer han til to typer af lys 1) "The light of man is a terrestrial light. [...] Lumen is the light of life, the light of this world, the light that sparkles from the eyes of consciousness" og "a cosmological light, a divine light, the light of the phenomena. Light as grace" (Galloway 2012:161).

Afrunding: Konklusion

Jeg vil som opsummering af min læsning fremstille min forståelse af forbindelsen mellem det gennemgåede og Negarestanis litterære titelfigur cyklonen. Cyklonen er et fraktalt objekt, der i sin irregularitet står enigmatisk og ubeskrivelig tilbage. Den geologiske orientering befordrer en fraktal objektontologi, forstået som en undersøgelsesramme, der tager højde for analyseobjektets kompleksitet og mangfoldighed. Olien som cyklon bevæger sig, former og skaber verdensnarrativet, former kapitalismen, krige, Stater etc. Cyklonen er et altomfattende spekulationsfelt af skævvridninger, integration og differentiering, som får mulighed for at opstå og transformere sig. Den kan støbe nye filosofiske, videnskabelige, kulturelle og kunstneriske konstruktioner omkring sig.

Med Deleuzes og Guattaris rhizomatiske tilblivelsestænkning, der struktureres af stratifikationslag, kan Legemet uden Organer (samstillet med olien som entitet) skabe nye forbindelser i mangfoldige netværk. Hos Negarestani manifesterer og selvorganiserer det materielle sig som anonymt materiale i verdensblivelsen. Krigsmaskinen, som jeg hos Negarestani kalder krig-som-en-maskine, driver, ligesom olien, alle narrativer fremad som understrømme. Heideggers afgrundsværen tilbyder *Cyclonopedia* en forståelse af det ontologiske, der gemmer sig i dybet, men indvirker og dominerer overfladen. Det åbner for blobjektivitetens tingheds dynamiske virkning som anonymt materiale samt dustismens sorte lys som en narrativ aktør. Jeg ser af den årsag en affinitet mellem værkets stilistiske udtryk og tænkningens indhold. Det afslører sig og kommer til udtryk gennem min arkæologiske læsning. Olien blobber op i læsningen.

Af den årsag finder jeg beskrivelsen af en fraktal ontologi givende beskrivelse af Negarestanis geofilosofi, der, som det litterært set også bliver formidlet i *Cyclopedia*, kredser om sig selv i cyklonlignende formationer. Negarestanis dustisme og blobjektivitet ansporer en art kaostilstand som grund for tilblivelse, befordret af ubegrænset mangfoldighed. Der er altid

noget parasitisk, noget baggrundsstøj, dybde og mørke til stede. Det bevæger sig rundt i det afgrundsdybe, det manifesterer og aktualiserer sig gennem plothullerne i den fraktale ontologi.

Litteraturliste

- Deleuze, Gilles et. al.: *Tusind plateauer: Kapitalisme og Skizofreni*, 2005 [1980]. 1. udg. Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler. ISBN: 87-7945-041-5
- Gilles Deleuze: *Difference and Repetition*, 2014 [1968]. London: Bloomsbury. ISBN: 0826477151
- Hardt, Michael: Gilles Deleuze: *An Apprenticeship in Philosophy*, 1993. Minneapolis: University of Minnesota Press. ISBN: 9780816621606
- Heidegger, Martin: *Væren og tid*, 2007 [1927]. 1. udgave, 1. oplag. Århus: Forlaget Klim. (orig. 1927). ISBN: 9788779553675
- Heidegger, Martin: 'Was ist Metaphysik'. *Philosophy Today*, 2018 [1929]
- Hensel, Michael et. al.: 'Morphogenesis and the Mathematics of Emergence'. In *Emergence: Morphogenetic Design Strategies*. 1. udg. 2004, Academy Press.
- Keller, Edwind et. al.: *Leper Creativity: Cyclonopedia Symposium*, 2012. Brooklyn, NY: punctum books. ISBN: 9780615600468
- May, Todd: Gilles Deleuze: *An Introduction* 1. udg. Cambridge University Press, 2005. ISBN: 0 521 84309 X
- Negarestani, Reza: *Cyclonopedia: Complicity with Anonymous Materials*, 2008. 1. udgave, 1. oplag. Prahran, VIC: re.press. ISBN: 9780980668322
- Sholtz, Andrea J. et. al.: 'Heidegger and Deleuze' in *The Bloomsbury Companion to Heidegger*, 2013.